

Het kan wél

Verkiezingsprogramma D66 Buren 2026–2030

The logo consists of a green square containing the white text 'D66'. This square is centered within a larger, light orange square, which is itself centered on a yellow background.

D66

Het kan wél

Voorwoord

Voor u ligt het partijprogramma van D66 Buren voor de gemeenteraadsverkiezingen van 18 maart 2026. Hiermee gaan we vol energie en vertrouwen de verkiezingen in. Ook daarna zal dit programma dienen als kompas dat de fractie in de raad richting geeft bij keuzes en prioriteiten.

In de (nabije) toekomst zien we een gemeente Buren voor ons waar het goed wonen, leven en groeien is. Een plek waar mensen van alle leeftijden en afkomsten, zowel werkzoekend als werkend als gepensioneerd, zich prettig voelen. Een eigen thuis voor iedereen.

In onze gemeente hebben we uitstekend onderwijs zodat iedereen kan blijven leren op een manier die past. We maken gebruik van betaalbare, groene energie van eigen bodem die goed is voor je portemonnee én het klimaat. Er is volop ruimte voor ondernemen en innoveren. Met elkaar hebben we aandacht voor preventie en toegankelijkheid van zorg zodat we samen de gezondste inwoners ooit worden.

D66 Buren kijkt vooruit. In alle plannen voor onze gemeente houden we rekening met alle mensen die nu en in de toekomst in onze gemeente wonen en werken. We staan voor goed bestuur en we werken samen met andere partijen en met andere gemeenten als dit tot betere oplossingen leidt. In onze werkwijze zijn we transparant, betrouwbaar en genuanceerd. Door goed te luisteren nemen we de kennis, ervaringen en wensen van onze inwoners mee in besluiten.

Ik kijk vol vertrouwen vooruit naar de toekomst van onze gemeente.

Joep van Kats, Lijsttrekker D66 Buren

Inleiding

Wereldwijd wordt er gevochten om vrijheid. Ook in Nederland voelen we onrust. D66 vindt het belangrijk dat we in Nederland onze vrijheden beschermen. Mensen zijn pas echt vrij als iedereen dat is. We laten iedereen vrij, maar niemand vallen.

Als iedereen meedoet in een maatschappij dan kunnen we vertrouwen op de eigen kracht van mensen. Met elkaar bouwen we aan een duurzame en harmonieuze samenleving. Dat willen we ook doen in de gemeente Buren, met eerlijke en gelijke kansen om er iets van te maken. En met wat hulp als het een keer tegen zit.

Onze kernthema's sluiten aan bij het motto: D66 maakt ruimte voor vooruitgang. Onze kernthema's zijn:

- Wonen: in elke kern meer woonruimte
- Onderwijs: gezonde en duurzame scholen; iedereen kan blijven leren
- Duurzaamheid: betaalbare energie voor iedereen; aandacht voor natuur en milieu
- Gezondheid: welzijn is leidend; groen en ruimte voor iedereen; zorg in de buurt

We hebben aandacht voor de positie van vrouwen op alle terreinen zoals (sociale) veiligheid, gezondheid, participatie en democratische vertegenwoordiging.

In dit verkiezingsprogramma kunt u meer lezen over onder andere deze onderwerpen.

Inhoudsopgave

1. Wonen	6
2. Onderwijs	9
3. Een duurzame toekomst	11
4. Gezondheid	15
5. Ondernemen / lokale economie	17
6. Fysieke leefomgeving	20
7. Sociaal domein	23
8. Democratie, lokaal bestuur en participatie	26
9. Cultuur	28
10. Inclusie en diversiteit	30
11. Veiligheid (leefbaarheid)	32
12. Lokale gemeenschap en aandacht voor de kern	35
13. Financieel beleid (gezonde gemeentefinanciën)	37
14. Regionale samenwerking	40
Verantwoording	42

Hoofdstuk 1

Wonen

Wonen

Er zijn simpelweg te weinig betaalbare woningen. De woningcrisis raakt alle soorten huishoudens: starters, gezinnen en ouderen. De gemeente Buren heeft de verantwoordelijkheid om de ruimte slim te benutten en ervoor te zorgen dat iedereen een betaalbare, kwalitatief goede en duurzame woning kan vinden, inclusief de nodige voorzieningen. Maar Buren bouwt veel te weinig huizen. Nog veel minder dan het gemiddelde in Nederland. Daarom wil D66 Buren alle mogelijkheden benutten: bouwen waar het kan, en grenzen stellen waar dat nodig is om de leefbaarheid te beschermen.

Maar ook door slimme keuzes te maken en open te staan voor innovatieve woonvormen, zorgen wij ervoor dat onze kernen leefbaar en toekomstbestendig blijven. Dit betekent bijvoorbeeld het stoppen met onnodige regeltjes die het splitsen van woningen of het bouwen van aanleunwoningen tegenwerken. Want zowel jongere als oudere generaties moeten goed kunnen blijven wonen in hun kern. En dat vraagt diversiteit in woonvormen: een mix van huur- en koopwoningen, groot en klein, voor jong en oud. En woningen die goed passen bij iedere kern. Ook hoger bouwen waar inpasbaar in de omgeving, moet mogelijk zijn. Hier moeten wel liften in zitten, want dit maakt woningen toegankelijk voor ouderen en gehandicapten. Als we op die manier extra mensen een plek kunnen geven, moeten we dat doen. Alleen dat zorgt ervoor dat we zo snel mogelijk zo veel mogelijk woonplekken creëren en dat ook op langere termijn onze toekomstige generaties prettig in Buren kunnen wonen.

● **Een goede mix van woningen voor starters, doorstromers en instromers.** We willen snel flexwoningen realiseren, dus maken we het splitsen van woningen en boerderijen, het creëren van aanleunwoningen, (pre)mantelzorg oplossingen, en andere woonvormen gemakkelijker.

● **Onnodige lokale regels tegengaan.** Sommige lokale regels zijn goedbedoeld, maar komen boven op de landelijke regels. De regels die weinig toevoegen, maar het bouwen/ ontwikkelen van woningen wel lastiger of lokaal anders maken, schrappen we of moeten we in lijn brengen met de landelijke of regionale norm. Dat maakt het bouwen in de gemeente goedkoper en sneller.

● **Een eerlijke woningmarkt.** Om de woningmarkt toegankelijk te houden voor woningzoekenden, voert D66 maatregelen in tegen leegstand en het opkopen van huizen voor dure verhuur. Dit zorgt ervoor dat woningen beschikbaar blijven voor mensen die ze écht nodig hebben. Zo onderzoeken we bijvoorbeeld een leegstandverordening: woningen die onnodig lang leegstaan, moeten verplicht weer bewoond of verhuurd worden. Dit voorkomt dat schaarse woonruimte verloren gaat.

● **Stimuleren van doorstroming.** Wij bevorderen doorstroming door regelingen zoals 'Van groot naar beter', waarbij ouderen worden gestimuleerd om naar kleinere, passende woningen te verhuizen. Dit maakt grotere gezinswoningen vrij voor jonge gezinnen. Gemeenten kunnen hierbij ondersteunen. Bijvoorbeeld met begeleiding naar een passende woonplek en het bouwen van geschikte seniorenwoningen, met name in de buurten waar ouderen nu wonen zodat bestaande netwerken in stand kunnen blijven.

Wonen

- D66 streeft naar een **woningaanbod bestaande uit minstens 40% sociale huurwoningen**. Op dit moment wachten 900 mensen op een sociale huurwoning in onze gemeente en de gemiddelde wachttijd is opgelopen naar 10 jaar! We houden de balans tussen koop en sociale huur goed in de gaten en bouwen huizen bij.
- **Bij voorkeur bouwen we binnen de bestaande kernen**. Maar dat is niet genoeg. Daarom denken we in oplossingen zoals een extra straat, wijk, of zelfs een extra kern. Natuurlijk moeten de voorzieningen hier wel voldoende voor zijn. Zo zorgen we dat de kernen verhoudingsgewijs evenveel groeien. Wel zorgen we dat de nieuwe bebouwing in het karakter van de kern past. In het buitengebied bouwen we liever niet, tenzij we hierdoor een bestaand bouwvlak beter kunnen benutten. Waar nodig overwegen we extra land op te kopen zodat spuitzones geen belemmering zijn.
- We willen een **Raad voor woningzoekenden** in onze gemeente, naar voorbeeld van de vier grootste steden in Nederland. Deze raad geeft woningzoekenden – zowel huidige inwoners als toekomstige bewoners – een stem in het woonbeleid. Denk aan jongeren die tijdelijk in hun studentenstad wonen, maar ooit wel weer terug naar de gemeente Buren willen of inwoners die op zoek zijn naar een kleinere woning. Zij kunnen meepraten over nieuwbouwprojecten, herinrichting van wijken en buurten en regels die invloed hebben op de woningmarkt. Deze raad fungeert als een brug tussen de gemeente en woningzoekenden, waardoor beleid beter aansluit op de praktijk. Denk aan inspraak in raadsvergaderingen, advisering over nieuwe woonontwikkelingen en het signaleren van knelpunten, zoals tekorten aan sociale huur of passende woningen voor starters. Zo worden de belangen van woningzoekenden structureel meegenomen bij het maken van keuzes over wonen in de gemeente.
- We gaan door met het **verduurzamen van woningen**. De gemeente ondersteunt hier nu al in, door het aanbieden van subsidies voor isolatie, zonnepanelen, warmtepompen en andere energiebesparende maatregelen. We moeten hier vooral mee doorgaan. Zo kunnen we eigenaren en verhuurders ondersteunen met informatie en financieringsopties om woningen energiezuiniger te maken en de energiekosten voor bewoners te verlagen.

Hoofdstuk 2

Onderwijs

Onderwijs

Je afkomst bepaalt nog te vaak je kansen in het onderwijs. Volgens D66 Buren verdient ieder kind goed onderwijs, ongeacht waar je wieg heeft gestaan. Dat begint bij een goede leraar voor de klas, een fijn schoolgebouw en een gezonde omgeving. D66 pleit voor een langere 'rijke' schooldag waar alle kinderen na schooltijd in aanraking komen met sport, cultuur, muziek, gezond eten en natuur. Dit is goed voor de ontwikkeling van kinderen, biedt de kans om te groeien en geeft ruimte om je talent te ontdekken.

Ook in het mbo krijgen jongeren de kans om te ontdekken waar ze goed in zijn. Een sterk mbo in de regio is de beste investering in onze lokale Burense economie. Zij zullen gaan bouwen aan de toekomst van Nederland. We versterken de samenwerking met het mbo in de regio om stages en banen te creëren die kansen bieden voor de toekomst van onze Burense jongeren.

● **De gezonde school. We investeren in de verduurzaming van schoolgebouwen** - samen met de schoolbesturen - waarbij we zorgen voor voldoende groen, frisse lucht en ruimte voor beweging. Scholen zijn lopend en met de fiets goed te bereiken via veilige fietsroutes.

● **Lezen en schrijven op één.** Lezen is leuk en belangrijk. In de strijd tegen de dalende leesvaardigheid willen we boeken voor iedereen bereikbaar maken. In iedere kern is er de mogelijkheid om boeken te lenen of te ruilen - bijvoorbeeld via een bibliotheek op school, mini-bibliotheken of kinderzwerfboekstations. We blijven daarom investeren in de bibliotheek om samen te werken aan een geletterde samenleving, participatie in de informatiesamenleving en een leven lang leren.

● **Aandacht voor en hulp bij digitalisering.** We helpen mensen - jong en oud - hun digitale vaardigheden te vergroten zodat iedereen op verantwoorde en veilige wijze mee kan doen in een digitale maatschappij. Door te blijven investeren in de bibliotheek, waar deze 'digitale vaardigheden workshops' worden aangeboden, kunnen we meer inwoners digitaal geletterd krijgen. Dit heeft direct impact op het leven van onze inwoners en is daarmee een investering in vrijheid.

● **Versterk de samenwerking met het mbo in de buurt.** Het mbo is essentieel voor de economie van de toekomst. Of dit nu in de sector zorg, ICT, kinderopvang, horeca, bouw, of energietransitie is. Om die reden wil D66 dat gemeente Buren samen met het bedrijfsleven en het mbo werkt om (toekomstige) tekorten in kaart te brengen en indien nodig ook te helpen bij het vinden van een stageplaats. De gemeente geeft hierin het goede voorbeeld door eigen stages ook open te stellen voor mbo-studenten.

● **Iedereen doet mee.** Alle kinderen hebben het recht om mee te kunnen doen op school. We streven er naar nul thuiszitters te hebben in de gemeente Buren en we stimuleren passend en inclusief onderwijs. Ook het tegengaan van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten valt hieronder. D66 wil dat alle jongeren met een startkwalificatie de school verlaten. De handhaving van de leerplicht moet starten als problemen nog voorkomen kunnen worden.

Hoofdstuk 3

Een duurzame toekomst

Een duurzame toekomst

Om een duurzame toekomst tegemoet te gaan, werkt D66 Buren samen mét inwoners van de gemeente vóór inwoners van de gemeente. Of het nu gaat om een klein idee in de wijk of het plaatsen van een windmolen op de gemeentegrens: wij luisteren naar onze inwoners en nemen hen serieus. Ook de belangen van de zachte stem nemen we mee. Jongeren moeten een expliciete stem hebben om mee te kunnen bepalen over hun eigen toekomst, bijvoorbeeld via de Jongerenraad.

D66 staat voor een klimaatbeleid dat werkt voor een duurzame toekomst én voor de portemonnee. We zetten in op energie besparen, duurzaam opwekken en meer groen in de buurt. Door zonne-energie op daken en lokale windenergie maken we duurzame energie betaalbaar voor iedereen. Via het energieloket zijn bewoners en bedrijven geholpen om te verduurzamen, zoals met informatie over isolatie. Dit bespaart zowel energie als kosten. We kunnen het energieloket nog effectiever maken om de volgende stap in duurzaamheid te maken. Tegelijkertijd verlichten we de netcongestie met slimme oplossingen zoals buurtbatterijen en beter energieverbruik. Door nu te investeren in duurzame energie, creëren we niet alleen een gezonde toekomst voor onze kinderen, maar versterken we ook de lokale economie. Zo maken we samen de overstap naar een schone, energieneutrale gemeente.

● **Participatie is cruciaal.** D66 Buren vindt dat de gemeente veel beter kan en moet luisteren naar haar inwoners. Bewonersinitiatieven laten zien wat er leeft in de kernen. Wij zetten ons in voor bewonersinitiatieven en geven hen een stem in het debat. Zo ondersteunen wij bewoners die zich inzetten om de uiterwaarden te beschermen, verschillende groepen die zich inzetten voor het behoud van het cultureel erfgoed in het stadje Buren, en bewonersinitiatieven als Beusichem Leeft en Samen Zoelen. Participatie kan en moet beter in onze gemeente; communicatie naar de inwoners toe speelt daarin een belangrijke rol.

● **D66 Buren is vóór het behoud van de dorpshuizen in de kernen - dorpshuizen verbeteren de leefbaarheid in de kernen voor een duurzame, sociale toekomst.** Bezuinigen op vastgoed zou niet het uitgangspunt moeten zijn om de dorpshuizen te kunnen verzelfstandigen. Wij vinden dat de gemeente veel beter moet luisteren naar de inwoners en de dorpshuisbesturen. Tegelijkertijd moeten veel van de dorpshuizen verduurzaamd worden. Hier moeten meerjarenplannen voor gemaakt worden zodat er letterlijk en figuurlijk een duurzame overdracht kan plaatsvinden van gemeente naar dorpshuisbesturen. De gemeente blijft een belangrijke partner voor de dorpshuizen.

● **We gaan iedereen helpen met verduurzamen.** Verduurzamen is niet voor iedereen even gemakkelijk. Voor mensen met een eigen woning of huurders in de particuliere sector is de drempel naar verduurzamen soms hoog. Daarom stimuleert D66 het energieloket en andere organisaties die in onze gemeente aan de slag gaan om mensen te helpen met kleine energiebesparende maatregelen zoals het aanbrengen van tochtstrippen, het vervangen van oude verlichting door Led lampen of het aanbrengen van radiatorfolie. Ook willen we onderzoeken of we met gekoppelde subsidies en leningen grotere investeringen zoals dakisolatie of een warmtepomp voor een grotere groep mogelijk kunnen maken.

Een duurzame toekomst

Door energiebesparing laagdrempelig en persoonlijk aan te pakken, versterken we de betrokkenheid van bewoners bij de energietransitie en zorgen we dat iedereen mee kan komen.

● **We stimuleren energiecoöperaties voor zonnevelden, kleine en grote windmolens en andere technieken op plekken waar het past in ons landschap;** inwoners van de gemeente Buren kunnen zo **mede-eigenaar** worden en meeprofiteren.

● **We stoppen met het verspillen van tijd en heel veel geld in het aanvechten van de provincies over de plaatsing van nieuwe windmolens.** Dat levert niets op. Als D66 Buren willen we in plaats daarvan zorgen dat omwonenden en anderen die last gaan hebben van windmolens (denk aan geluidsoverlast en slagschaduw), ook voldoende profijt krijgen van de windmolens. Bijvoorbeeld in de vorm van korting op de energierekening, compensatie, en/of lokale voorzieningen. Daarnaast zien we er streng op toe dat als de afgesproken normen worden overschreden, de exploitant direct maatregelen hierop neemt zoals het stilzetten van de windmolens op gevoelige tijdstippen.

● **We pakken netcongestie aan.** Lang moeten wachten op een aansluiting voor zonnepanelen, een (hybride) warmtepomp of een elektrische auto is inmiddels geen uitzondering meer. Door netcongestie dreigt het klimaat de prijs te betalen en raken woningbouw en ondernemers in de knel. Daarom zetten we als D66 vol in op oplossingen zoals buurtbatterijen, het spreiden van de energievraag en op gezamenlijke energiecontracten voor bedrijven. Zo maken we optimaal gebruik van het net dat we al hebben en zetten we tegelijkertijd vol in op de uitbreiding van dat net. De gemeente kan hierin een grotere rol spelen door:

- **Buurtbatterijen en directe levering** mogelijk te maken door gesprekken tussen initiatiefnemers en netbeheerder Liander te faciliteren, vergunningen hiervoor te vergemakkelijken en voorrang te geven, en hier voldoende over te communiceren
- **Samenwerken met buurgemeenten** zoals Tiel, West-Betuwe, en Culemborg om 'hun' **onderstations** uit te breiden zodat ook in Buren de netcongestie verlicht kan worden.
- **Samenwerken met Liander** bij het plannen van bouwprojecten. Ook moeten we zorgen voor een standaardproces voor vergunningen en grondaankoop om het elektriciteitsnet uit te breiden en aansluitingen te realiseren.

● De gemeente geeft het goede voorbeeld en handelt circulair en klimaatbewust. De beste manier om beter met de aarde om te gaan is om zuiniger te zijn op onze spullen, vaker te repareren en tweedehands te kopen. D66 wil dat de gemeente een concreet plan uitwerkt hoe zij de circulaire doelen van minder grondstoffenverbruik in 2030 en 2050 wil halen. De gemeente maakt al een vliegende start door de pilot met circulair bouwen (bouwen met zo min mogelijk nieuwe grondstoffen). Daarnaast moet circulair inkopen de standaard worden, wordt de vergunningverlening versneld en gaat de gemeente zorgen voor meer kennis en kunde over circulariteit binnen de gemeente. Tot slot moet er meer ruimte komen voor reparatie- en hergebruikcentra door heel onze gemeente.

Een duurzame toekomst

- Elektrisch laden is voor iedereen beschikbaar en inzichtelijk. Steeds meer mensen in onze gemeente rijden elektrisch en dit zal alleen maar toenemen. Laden dicht bij huis is nu vaak moeilijk en ook zijn de prijzen aan de paal vaak niet inzichtelijk. Wat je betaalt hangt maar net af van welke laadpas je gebruikt en welk moment je je auto wil opladen. D66 wil meer laadpalen, ook in woonwijken en op industrieterreinen. Daarnaast willen we het makkelijker maken om (op een veilige manier) een auto op een openbare parkeerplaats op te laden met eigen stroom. D66 wil tot slot dat laadtarieven transparant worden zodat iedereen weet tegen welk tarief zij hun auto kunnen opladen voor een nieuwe werkdag.
- Verduurzamen van monumenten maken we makkelijker. Onze gemeente kent prachtige monumentale panden en gemeentelijk erfgoed. Aan ons de taak om deze gebouwen en panden te behouden voor alle komende generaties. Daarbij is het belangrijk dat ook deze panden verduurzamen met behoud van het aanzicht, denk aan isoleren en energieopwekking. Daarom passen we de regels aan die nu voorkomen dat deze panden verduurzaamd kunnen worden. Zo behouden we deze prachtige geschiedenis op een duurzame manier voor de volgende generaties.
- Grote bedrijven maken grote stappen voor het klimaat. Iedereen maakt werk van een beter klimaat, ook de bedrijven in onze gemeente. Grote daken zijn ideale plekken voor het opwekken van zonne-energie. Daarom gaat de gemeente grote bedrijven helpen om energie op te wekken zonder het net daarbij al te veel te belasten. Zo kunnen bedrijven en inwoners schouder aan schouder werken aan een beter klimaat. Daarnaast zullen bestaande regels en normen op het gebied van klimaat strikt worden gehandhaafd. Zo gaat voorop lopen voor het klimaat daadwerkelijk lonen voor bedrijven.

Hoofdstuk 4

Gezondheid

Gezondheid

Iedereen wil leven in een gezonde en schone omgeving, maar dat is niet voor iedereen de realiteit. Onze gezondheid wordt voor een groot deel bepaald door factoren buiten de gezondheidszorg. Gemeentelijk beleid over bijvoorbeeld een gezonde leefomgeving heeft grote invloed op onze gezondheid. D66 Buren zet zich daarom in voor veel groen, ruimte om te bewegen, schone lucht en minder gebruik van bestrijdingsmiddelen. We stimuleren gezonde scholen met veel groen, gezond eten en bewegen. Iedereen voelt zich beter in een gezonde omgeving. D66 Buren zet daarom vooral in op preventie. En als je toch zorg nodig hebt, moet dit dichtbij en toegankelijk beschikbaar zijn. Je huisarts heb je het liefst in je eigen kern. En sterke lokale zorgnetwerken vinden wij enorm belangrijk.

● **Groen voor iedereen.** Alle inwoners hebben evenveel recht op een gezonde leefomgeving en gezonde lucht. Daarom willen we overal in Buren - zeker ook bij nieuwbouw - voldoende groen en gaan we versterking tegen. Dat doen we met de 3-30-300 regel: vanuit ieder huis zie je minimaal drie bomen, 30% van de kern valt in de schaduw van een boom en vanuit ieder huis is binnen 300 meter groen te vinden en kun je een ommetje starten.

● **Ruimte om te bewegen.** De openbare ruimte moet worden ingericht op een manier die bewegen stimuleert. D66 Buren wil daarom dat de gemeente Buren inzet op het stimuleren hiervan door betere fietspaden, hardlooproutes, klompen- en wandelpaden. Dit doen we naast het versterken van vitale sportverenigingen binnen de gemeente. Investerings in accommodaties moeten zoveel mogelijk maatschappelijke waarde en gezondheidswinst opleveren, zonder al het budget op één plek of in één dorp te besteden. Dit sluit goed aan bij het stimuleren van een gezonde leefstijl.

● **Gezondheid is meer dan zorg.** Gezondheid en welzijn moeten een medebepalend element zijn bij besluiten over bijvoorbeeld verkeer, ruimtelijke ordening en woonomgeving. De gemeente toetst bij ieder voorgenomen besluit de mogelijke impact op de gezondheid van burgers van Buren. Zo nodig wint de gemeente deskundig advies in, dat openbaar gemaakt wordt voordat het besluit genomen wordt.

● **Zorg in de buurt.** We zetten in op laagdrempelige voorzieningen in de buurt waar inwoners binnen kunnen lopen voor coaching, informatie en een luisterend oor. Indien gewenst zorgen buurtteams voor ondersteuning en hulp bij zorg- en welzijnsvragen. Iedereen heeft een vaste huisarts en het liefst in de eigen kern. De gemeente zet zich in om samen met huisartsen een geschikte praktijkruimte te vinden waarbij we stimuleren dat huisartsenpraktijken gehuisvest worden met andere gezondheidsdisciplines. En met specifieke aandacht voor geestelijk welbevinden van jong en oud.

Hoofdstuk 5

Ondernemen / lokale economie

Ondernemen / lokale economie

Lokale ondernemers vormen de ruggengraat van een sterke en dynamische economie. Ze dragen niet alleen bij aan de werkgelegenheid en economische groei, maar spelen ook een essentiële rol in het versterken van de sociale structuur en levendigheid van onze gemeenschappen. D66 Buren gelooft dat een toekomstbestendige en inclusieve lokale economie alleen kan worden bereikt door het stimuleren van ondernemerschap, het ondersteunen van duurzame innovatie, en het versterken van samenwerkingen tussen gemeente, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen. Het is essentieel dat we een gunstig ondernemersklimaat creëren waarin bedrijven – groot en klein – kunnen groeien, innoveren en zich kunnen aanpassen aan de veranderende marktomstandigheden. D66 Buren wil dat ondernemerschap toegankelijker wordt gemaakt voor starters en zzp'ers door flexibele regels, goede faciliteiten en ondersteuning bij bedrijfsontwikkeling. Op deze manier laten we de ondernemer ondernemen. D66 Buren wil de regeldruk voor ondernemers verminderen door bureaucratie te beperken en procedures eenvoudiger en sneller te maken. Zo krijgen bedrijven meer ruimte om te innoveren en te groeien.

D66 Buren streeft naar een eerlijke balans tussen economische groei en leefbaarheid, waarbij we ook oog hebben voor de belangen van inwoners en de duurzame ontwikkeling van onze kernen. D66 Buren ondersteunt initiatieven die een positieve maatschappelijke impact hebben, zoals sociale ondernemingen en bedrijven die inzetten op de circulaire economie. Uiteraard hebben vrouwen en mannen gelijke kansen binnen het lokale ondernemerschap.

● **Ondersteuning voor lokale ondernemers en zzp'ers.** D66 Buren wil zorgen voor goede faciliteiten en adviesdiensten voor (startende) ondernemers en zzp'ers. Wij maken gemeentelijke procedures toegankelijk en flexibel, zodat kleine ondernemers sneller kunnen profiteren van lokale initiatieven.

● **Samenwerking met onderwijsinstellingen.** D66 Buren stimuleert nauwe samenwerking tussen bedrijven en onderwijsinstellingen om stages, traineeships en praktijkprojecten te faciliteren. Hierdoor verbeteren jongeren hun aansluiting op de arbeidsmarkt en profiteren bedrijven van nieuw talent en innovatieve ideeën. Wij willen dat de gemeente bemiddelt tussen scholen en ondernemers om deze initiatieven verder te versterken.

● **Stimuleren van duurzame bedrijven en innovatie.** D66 Buren wil dat de gemeente ondernemers aanmoedigt om circulaire en duurzame bedrijfsmodellen te omarmen. Ook in het inkoop- en aanbestedingsbeleid van de gemeenten wil D66 dat circulaire en duurzame bedrijfsmodellen de norm zijn. Daarnaast wil D66 bedrijven ondersteunen die bijdragen aan klimaatdoelen, zoals op het gebied van energiebesparing, hernieuwbare energie en circulaire economie. D66 Buren start gemeentelijke pilotprojecten om duurzame innovaties zichtbaar en aantrekkelijk te maken. De gemeente maakt hierbij optimaal gebruik van de Europese fondsen die hiervoor beschikbaar zijn zoals EFRO, Interreg en ESF. Een hogere organisatiegraad van bedrijven kan de gemeente helpen bij het intensiveren, vergroenen, verduurzamen, herontwikkelen en waar mogelijk circulair maken van de bedrijventerreinen.

Ondernemen / lokale economie

● **Maatwerk aanpak voor de lokale economie van Buren.** D66 Buren steunt beleid dat aansluit bij de specifieke behoeften van economische sectoren binnen onze regio en gemeente. Zo staan we natuurlijk bekend om de vele fruitbomen, wat goed is voor de economie, en vanwege de prachtige bloesem ook voor toerisme en het aantrekkelijk wonen van onze inwoners. Ook hebben we relatief veel innovatieve machinebouw op industrieterreinen in onze gemeente - dit willen we blijven stimuleren. We staan voor een beweging van minder opslag en transport (laagwaardig en vervuilend) naar meer innovatieve en hoogwaardige activiteiten en duurzaam toerisme. In onze gemeente is er geen plek voor grootschalige logistiek ondernemingen of gebouwen. Activiteiten die beter passen op een bedrijventerrein moeten daar ook naar toe in plaats van steeds uitzonderingen te blijven maken. Dit geldt nadrukkelijk ook voor winterstallingen van toerisme.

● **Circulaire bedrijventerreinen.** D66 Buren transformeert bedrijventerreinen tot circulaire hubs door samenwerking tussen bedrijven te stimuleren. Wij faciliteren het delen van grondstoffen en afvalstromen en investeren in infrastructuur voor hergebruik en recycling. D66 Buren introduceert stimuleringsmaatregelen, zoals lagere grondprijzen of belastingvoordelen, voor bedrijven die circulaire principes toepassen. Dit draagt bij aan een klimaatbestendige economie en versterkt het imago van de gemeente als duurzame regio.

Hoofdstuk 6

Fysieke leefomgeving

Fysieke leefomgeving

Schaarse ruimte vraagt om slimme benaderingen. Nederland is na Malta het dichtstbevolkte land van de EU. Om te voorkomen dat individuele belangen de algemene belangen overschaduwen is het belangrijk dat de overheid een rol speelt in het scheppen van kaders voor ruimtelijke ordening. D66 Buren wil ruimte verdelen waar dat moet en ruimte geven wanneer dit kan. We zorgen goed voor onze uiterwaarden. We houden rekening met toeristen en onze eigen inwoners.

- Bij het beheer van de openbare ruimte kiezen we in het algemeen voor een sober en doelmatig kwaliteitsniveau (heel, schoon en veilig) en kunnen daardoor extra investeren in sociale veiligheid, verkeersveiligheid en duurzaamheid. Denk bijvoorbeeld aan goede (LED-)verlichte fietspaden in het buitengebied.
- D66 Buren wil een compleet plan maken voor de uiterwaarden. De omgevingswet over het buitengebied moet duidelijk zijn over wat daar wel en niet kan. Hierbij moet er niet alleen naar recreatie maar ook naar de natuur en ruimte gekeken worden. Ook de bescherming tegen overstromingen moet hierdoor niet in het geding komen. In het verleden is er wildgroei geweest in recreatiewoningen met ongewenste effecten op de uiterwaarden, de veiligheid en de omgeving, zoals omwonenden en toegangswegen.
- Buren is aantrekkelijk voor toeristen. Zorg daarom voor:
 - veilige toeristische fietspaden en looproutes met passende informatieborden;
 - voldoende bankjes, toiletten en vangnetten, laadpalen en prullenbakken langs de toeristische routes en de toeristische verblijfplaatsen;
 - een mooi aanbod van toeristenaccommodaties waarbij altijd wordt afgestemd met de omgeving.
- Ook voor onze eigen inwoners blijft de gemeente een aantrekkelijk gebied. We wonen in een unieke omgeving, met meanderende rivieren, veel groen en ruimte, en volop fruitboomgaarden waar inwoners zelf van genieten. We stimuleren daarom natuurvriendelijke recreatie en combineren dit met publieke toegankelijkheid, bijvoorbeeld van rivieren en plassen.
 - We beperken het aantal vakantiehuizen per vierkante meter rondom de rivieren zodat er ruimte blijft voor de rivieren;
 - We nemen maatregelen op de dijken zodat motoren en autoverkeer minder overlast geven voor wandelaars, fietsers en omwonenden.
- We hebben aandacht voor dierenwelzijn en biodiversiteit. Dierenwelzijn draagt bij aan ons eigen welzijn, biodiversiteit, klimaat en milieu. Daarom vindt D66 Buren het belangrijk dat dierenwelzijn meer aandacht krijgt bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en stimuleren we natuurinclusief bouwen, pluktuinen en andere initiatieven die goed zijn voor mens en dier. Ook wil D66 Buren dat dierenwelzijn en biodiversiteit meegenomen worden bij het stellen van voorwaarden aan het beheer van eigen grond. Dat geldt bijvoorbeeld bij het verpachten aan boeren of het toestaan van jacht en sportvisserij. We stimuleren agrarisch natuurbeheer

Fysieke leefomgeving

- We stimuleren kringlooplandbouw en werken hiervoor zoveel mogelijk samen met de provincie. Door grondstoffen, voedselresten en mest zoveel mogelijk te hergebruiken binnen het eigen bedrijf of de regio, blijft de bodem gezond en beperken we verspilling en uitstoot.

- We verbeteren de aantrekkelijkheid en biodiversiteit van het landschap door:
 - het beheersen van de intensieve grootschalige landbouw en veeteelt;
 - het stimuleren van omgevingseigen landschapselementen zoals houtwallen en hagen;
 - milieunormen streng te handhaven en risico's op zoönosen actief aan te pakken (zoals covid-19, Q-koorts en vogelgriep).

Hoofdstuk 7

Sociaal domein

Sociaal domein

Iedere inwoner krijgt weleens te maken met tegenslagen, zowel financieel als persoonlijk. Niet iedereen komt daar zonder hulp of bijstand weer bovenop. D66 Buren staat voor een gemeente waar mensen die tijdelijk in een moeilijke situatie verkeren, altijd terecht kunnen voor hulp en ondersteuning. Ook voor arbeidsmigranten moet er goed onderdak zijn. We spreken andere gemeenten en bedrijven aan op hun verantwoordelijkheden. We zetten in op meer preventie, waarbij we zorgen voor tijdige en laagdrempelige hulp voor mensen in kwetsbare posities. Maatschappelijke opvang moet niet alleen een tijdelijke oplossing zijn, maar een springplank worden naar een duurzame en zelfstandige toekomst. Dit betekent maatwerk voor mensen met verschillende achtergronden en behoeften. D66 Buren pleit voor meer samenwerking tussen zorginstellingen, woningcorporaties en maatschappelijke organisaties, zodat niemand tussen wal en schip valt. We willen een samenleving waarin niemand in een uitzichtloze situatie terechtkomt. Met een sterk vangnet maken we onze gemeente sterker voor iedereen.

Gemeente Buren 'scoort' vaak beter dan gemiddeld op de meeste sociaal-economische parameters. We doen het dus al best goed. En dit zonder hier beleidsmatig overmatig veel aan gedaan te hebben. In de uitvoering wordt er relatief minder menskracht ingezet op het sociale domein, in verhouding tot andere gemeenten en in verhouding tot het 'fysieke' domein. Dit betekent dat we met gerichte inspanning waarde en welzijn toe kunnen voegen. Een klein beetje inspanning levert namelijk veel op. Niet alleen in termen van euro's maar juist voor het welbevinden van onze inwoners.

● **Voorkomen van schulden is beter dan genezen.** Om schulden te voorkomen, zetten we in op financiële educatie op scholen, zodat jongeren goed voorbereid de toekomst ingaan. Daarnaast zorgen we voor laagdrempelige en zichtbare hulp bij het aanvragen van toeslagen en voorzieningen. Er is ondersteuning op toegankelijke locaties zoals buurthuizen, bibliotheken en het gemeentehuis. De gemeente biedt actief gespreid betalen aan en helpt inwoners bij het treffen van betalingsregelingen, zodat financiële problemen tijdig kunnen worden opgelost. Hiermee voorkomen we dat mensen in de schulden raken en kunnen zij grip krijgen op hun financiële situatie.

● **Vol inzetten op vroegsignalering van schulden.** Om schulden zo vroeg mogelijk te kunnen signaleren, investeren we in de samenwerking tussen gemeenten, buurtteams, scholen, welzijnsorganisaties en woningcorporaties. Daarbij zetten we in op het gestructureerd uitwisselen van informatie tussen deze partijen, met inachtneming van de privacy, bijvoorbeeld wanneer een zorgaanbieder of waterbedrijf betalingsachterstanden ziet ontstaan.

● **Schuldhulpverlening op maat.** Schuldhulpverleners krijgen de ruimte om vanuit hun expertise, op maat, laagdrempelige en proactieve schuldhulpverlening aan te bieden. De gemeente neemt problematische schulden over, zodat mensen weer kunnen gaan bouwen aan een zorgeloze en duurzame toekomst zonder bang te hoeven zijn voor een deurwaarder. Zo zet de gemeente alles op alles om iedere inwoner binnen 18 maanden weer schuldenvrij te laten zijn.

Sociaal domein

● **Zorgzame kernen.** D66 Buren wil dat onze kernen wordt ingericht als 'zorgzame buurten'. Zorgzame buurten hebben voldoende groen en mogelijkheden om te bewegen, spelen en elkaar te ontmoeten. In een zorgzame buurt kunnen mensen, ongeacht leeftijd of zorgbehoefte, comfortabel in hun huis of vertrouwde buurt blijven wonen en hebben mensen eigenaarschap en zeggenschap over hun eigen zorg en welzijn. Nieuwe wijken worden gebouwd voor een bewoning met een gemengde samenstelling (ouderen, gezinnen, starters) en gemengde prijscategorieën, waarbij verschillende soorten bewoners elkaar aanvullen en versterken.

● **Iedereen doet en werkt mee.** De gemeente helpt mensen bij het vinden van werk. Daarbij passen we zoveel mogelijk maatwerk toe, we kijken naar wat mensen nodig hebben om weer mee te kunnen doen. Soms is dat hulp bij solliciteren, soms is dat een fiets om op het werk te kunnen komen. We passen een menselijke maat toe als het gaat om giften. De gemeente gaat daarmee actief aan de slag en volgt daarin het voorbeeld van enkele gemeenten die langs de deuren gaan om zo inwoners te ondersteunen bij een pad uit de bijstand en richting een duurzame en zelfstandige toekomst.

● **We verminderen vervoersarmoede.** Helaas zijn de kansen voor bereikbaarheid van voorzieningen in onze samenleving ongelijk verdeeld. Mobiliteit is niet voor iedereen even bereikbaar, betaalbaar of toegankelijk. Voor D66 Buren is het belangrijkste doel van mobiliteitsbeleid om deze beperkingen op te lossen. Op die manier kan mobiliteit bijdragen aan het bestrijden van kansenongelijkheid. We geven financiële ondersteuning aan doelgroepen binnen lagere sociaaleconomische inkomensgroepen om met het openbaar vervoer te kunnen reizen. We stimuleren als gemeente vrijwilligersvervoer als aanvulling op bestaande OV-verbindingen en doelgroepenvervoer. We gaan verschraving van het openbaar vervoer tegen. Het omrijden om kernen heen, zoals bij Erichem is gebeurd en dreigt te gebeuren bij Rijswijk en Ravenswaaij, is geen verbetering.

● **Eerlijke en humane opvang maken we samen.** Mensen op de vlucht vangen we op. Dat doen we samen op een manier die past binnen onze gemeente. Daarbij hebben we oog voor de veiligheid, gezondheid en het welzijn van asielzoekers en statushouders. Daarnaast zet D66 Buren in op het voorkomen en, indien nodig, aanpakken van elke vorm van overlast. D66 Buren is voorstander van het spreiden van asielzoekers en statushouders over het hele land, zodat alle gemeenten eerlijk bijdragen. Zowel in de gemeente als landelijk zetten we ons ervoor in dat zij zo snel mogelijk aan het werk gaan. Werk is de beste manier om te integreren en overlast te voorkomen. Zo dragen asielzoekers bij aan de lokale economie en het vrijwilligerswerk, wat iedereen ten goede komt. Rond opvangplekken wordt een klankbordgroep ingericht tussen bewoners, ondernemers, de gemeente en politie/handhaving om de buurt een stem te geven en zodat snel kan worden gehandeld bij problemen rond de opvang. De landelijk gefinancierde investeringen voor opvang hebben positieve effecten op de versnelde beschikbaarheid van flexibele woonruimte - ook voor andere woningzoekende doelgroepen - en het overeind kunnen houden van allerlei voorzieningen inclusief openbaar vervoer.

Hoofdstuk 8

Democratie, lokaal bestuur en participatie

Democratie, lokaal bestuur en participatie

De overheid, en dus ook de lokale overheid, is er voor haar inwoners. In een sterke democratie voelen alle inwoners zich vertegenwoordigd. Dat is nu nog niet altijd zo. D66 Buren vindt dat de inwoners van alle kernen meer betrokken kunnen worden door de gemeente bij het maken van keuzes. In onze ideale gemeente deelt het lokale bestuur kennis, verbindt mensen, gaat het gesprek aan en sluit niemand uit. Ook is het bestuur eerlijk over gemaakte keuzes en ze legt haar keuzes uit. Dit vergt een goed participatiebeleid en zorgvuldige uitvoering daarvan – altijd op transparante wijze. In alle participatietrajecten worden belangen goed afgewogen en gezamenlijk zoeken we naar de beste oplossingen. Ons lokale bestuur werkt mét inwoners, vóór inwoners. D66 staat voor een sterke democratie. Ook lokaal moeten we de democratie beschermen.

● **Wij steunen burgercollectieven.** D66 Buren steunt initiatieven zoals bewonersgroepen (mensen die met een woningcorporatie en de gemeente meedenken over nieuwe woningen), (niet commerciële) zorgcoöperaties (mensen die gezamenlijk zorg inkopen om een zorginstelling te financieren), en energiecoöperaties (mensen die bijeenkomsten organiseren om duurzaamheid te bevorderen).

● **Open spreekuur.** D66 Buren wil een open spreekuur stimuleren zodat de gemeente toegankelijker wordt voor alle burgers – bij voorkeur is dit een reizend spreekuur en gaat de gemeente naar de burgers toe – bijvoorbeeld naar de dorpshuizen.

● **Jongeren meer betrekken.** Wij willen jongeren beter betrekken bij politieke besluiten en de democratie uitbreiden naar toekomstige generaties.

● Lokale **verkeerssituaties** laten soms te wensen over. Burgers weten goed wat wel en niet werkt. D66 Buren wil dat de gemeente keuzes maakt over verkeersveiligheid met experts en inwoners.

● We willen een **Raad voor woningzoekenden** in onze gemeente, naar voorbeeld van de vier grootste steden in Nederland. Deze raad geeft woningzoekenden – zowel huidige inwoners als toekomstige bewoners – een stem in het woonbeleid.

Hoofdstuk 9

Cultuur

Cultuur

Kunst en cultuur zijn onmisbaar voor een vitale en verbonden samenleving. Ze houden ons een spiegel voor, inspireren, ontroeren, vermaken en verbinden mensen. Het stimuleren van het creatief vermogen van onze inwoners draagt bij aan een veerkrachtige gemeente waarin bewoners actief deelnemen aan de maatschappij en zich erkend voelen. Kunst en cultuur spelen niet alleen een rol in persoonlijke ontwikkeling, maar ook in sociale samenhang. Het samen bezoeken van een voorstelling, zingen in een koor, het ontdekken van creatieve talenten of het uiten van emoties door middel van kunst zijn slechts enkele voorbeelden van de impact die kunst en cultuur hebben op het dagelijks leven. Daarnaast is kunst en cultuur een belangrijke motor voor de lokale economie.. en maakt het onze gemeenten ook leefbaarder en aantrekkelijker. We hebben nu eindelijk - mede door het aanhoudend sleuren van D66 - cultuurbeleid in Buren. Nu komt de fase van uitbouwen en verbeteren, mét de samenleving.

● **Zet in op cultuureducatie en jongerenparticipatie.** D66 Buren zet sterk in op onderwijs en cultuureducatie speelt daarin een essentiële rol. Kinderen en jongeren hebben creatieve vaardigheden nodig die hen voorbereiden op de toekomst. Wij roepen gemeenten op om cultuureducatie verder te integreren in het onderwijs, met speciale aandacht voor inclusieve programma's en participatie van jongeren in cultureel aanbod. Dit kan bijvoorbeeld door experimenteer-gelden beschikbaar te stellen voor jongerenprojecten, zoals lokale muziek- of dansworkshops, en door culturele vouchers in te zetten om jongeren te stimuleren hun eigen projecten op te starten.

● **Behoud van erfgoed.** Het erfgoed van de gemeente Buren is belangrijk voor de identiteit en het gemeenschapsgevoel. Door te investeren in het behoud en de zichtbaarheid van lokaal erfgoed, kunnen gemeenten een stevige basis bieden voor educatie en toerisme, en tegelijkertijd een thuisgevoel creëren voor de inwoners.

● **Fair practice en ondernemerschap van de kunstsector.** Kunst is te belangrijk om (alleen) aan de markt over te laten. Gemeenten zijn de grootste financiers van kunst en cultuur in Nederland en dragen daarmee een sleutelrol in het functioneren van de sector. Het is daarom van cruciaal belang dat D66 Buren zich duidelijk uitspreekt voor blijvende (financiële) investeringen in kunst en cultuur. Deze investeringen zijn niet alleen essentieel voor een toekomstbestendige sector waarin de Fair Practice Code kan worden nageleefd, maar ook voor het versterken van de sociale samenhang, het welzijn van inwoners en de economische aantrekkingskracht van gemeenten.

Hoofdstuk 10

Inclusie en diversiteit

Inclusie en diversiteit

Een inclusieve samenleving is de basis voor een sterke en rechtvaardige gemeente. D66 staat voor een gemeente Buren waarin iedereen, ongeacht afkomst, sociaaleconomische status, beperking, seksuele oriëntatie of genderidentiteit gelijke kansen heeft om te groeien en zich te ontwikkelen. Mensen met een beperking moeten volledig kunnen deelnemen aan het sociale en economische leven. We zetten in op een toegankelijke openbare ruimte, inclusieve werkplekken en passende ondersteuning voor iedereen die dat nodig heeft. Wij willen een gemeente zijn waar, ongeacht van wie je houdt, je je veilig en geaccepteerd voelt, waar diversiteit wordt gevierd en waar geen ruimte is voor discriminatie. D66 werkt aan een gemeente Buren waarin mensen met verschillende achtergronden zich gezien, gehoord en gerespecteerd voelen. Samen creëren we een samenleving waarin niemand buiten de boot valt. Alleen zo bouwen we aan een gemeente waar iedereen met respect met elkaar omgaat.

● **Iedereen doet mee dankzij actief inclusiebeleid.** Wij zetten ons in voor een actief inclusiebeleid dat de problemen aanpakt waar minderheden in onze gemeente tegenaan lopen. Dit geldt voor inwoners van kleur, inwoners met een handicap, inwoners die houden van iemand van hetzelfde geslacht, transpersonen, genderdiverse inwoners en iedereen die een “andere” naam kent. Zo zorgen we dat discriminatie wordt uitgebannen, de straat en openbare gebouwen toegankelijk zijn voor iedereen en dat iedereen de hand van zijn/haar/hun partner durft vast te houden.

● **De gemeente geeft als inclusieve werkgever het goede voorbeeld.** De gemeente is zelf een grote werkgever en heeft daarnaast ontzettend veel contacten met inwoners van onze mooie gemeente. In die contacten en haar werkgeverschap geeft de gemeente het goede voorbeeld door haar medewerkers te trainen op zaken als bijvoorbeeld: cultuurverschillen, aanspreekvormen, en moderne gezinssamenstellingen. De gemeente maakt actief werk van het werven van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en moedigt bedrijven aan hetzelfde te doen. Door te investeren in kennis en kunde in het gemeentehuis op het gebied van inclusie en diversiteit zal de gemeente ook beter in staat zijn om deze rol te vervullen.

● **Toegankelijkheidscheck openbare ruimte.** Onze gemeente is volop in beweging en op diverse plekken wordt er gebouwd. Daarbij is belangrijk dat iedereen gebruik kan maken van onze openbare ruimte. Daarom voeren we bij iedere verbouwing van de openbare ruimte een toegankelijkheidscheck uit voor mensen met een fysieke beperking.

● **Een politiek van, door en voor iedereen.** Voormalig D66 minister Els Borst zei het al: “De politiek is veel te belangrijk om alleen aan mannen over te laten.” Daarom wil D66 dat de gemeente richting gemeenteraadsverkiezingen actief blijft voor vrouwen en minderheden om hen te interesseren voor de politiek, vragen te beantwoorden en om hen de mogelijkheid te geven om in gesprek te gaan met (vrouwelijke) politici die hen voorgingen. Zo maken we gemeentelijke politiek van, door en voor iedereen.

Hoofdstuk 11

Veiligheid (leefbaarheid)

Veiligheid (leefbaarheid)

D66 Buren investeert in veilige en leefbare kernen. Dit is de basis voor een goed leven en moet voor iedere inwoner van de gemeente Buren mogelijk zijn. Overlast en criminaliteit pakken we aan. We zorgen ervoor dat de politie weer vaker zichtbaar en aanwezig kan zijn in de kernen. Ondermijning wordt actief tegengegaan en bestuurlijke integriteit versterkt. Daarnaast spelen bewoners zelf een grote rol in het leefbaar houden van hun buurt. We ondersteunen buurtinitiatieven die zich daar hard voor maken.

We zetten in op een zo veilig mogelijke fysieke én online omgeving voor iedereen.

● **Politie is zichtbaar in de kernen.** Onze agenten zijn de oren en ogen van de buurt en een cruciaal aanspreekpunt voor bewoners. Hun kennis van de kern stelt hen in staat om snel en effectief in te spelen op lokale problemen, zoals overlast en criminaliteit. Wij willen dat onze agenten weer zichtbaar en aanwezig zijn in de buurt door te investeren in ondersteunende krachten, zoals boa's (buitengewoon opsporingsambtenaren), die agenten kunnen ontlasten bij handhavingstaken. Hierdoor ontstaat meer ruimte voor de agent om zich te richten op preventie, contact met bewoners en het oplossen van lokale problemen.

● **We pakken ondermijning aan.** Georganiseerde criminaliteit zet lokale gemeenschappen onder druk en ondermijnt het vertrouwen in de rechtsstaat. D66 wil dat de gemeente Buren stevig optreedt tegen criminele activiteiten die zich verschuilen achter legale structuren, zoals witwassen, drugshandel en illegale arbeid. Dit vraagt om een geïntegreerde aanpak waarin wordt samengewerkt met politie, justitie en andere overheden in een interventieteam. Hierin zijn regie en sturing verstevigd en de slagkracht is vergroot. Met andere woorden: zo'n interventieteam kan sneller signalen opvolgen en meer integrale controles uitvoeren. Daarnaast zet D66 Buren in op het versterken van de bestuurlijke integriteit en het vergroten van bewustwording bij inwoners, ambtenaren en ondernemers om criminele praktijken eerder te signaleren en melden. Dit kan ook misstanden betreffen in de commerciële en agrarische sector waar risico's bestaan voor machtsmisbruik en ongeoorloofde dwang voor financieel gewin.

● **We ondersteunen buurtinitiatieven.** Wij betrekken buurtbewoners actief bij het verbeteren van hun wijk door buurtinitiatieven, buurtwachten en samenwerkingsverbanden met de politie te ondersteunen. Dit bevordert niet alleen de veiligheid, maar versterkt ook de betrokkenheid van bewoners bij hun leefomgeving. D66 Buren wil dat de gemeente dit faciliteert door trainingen te organiseren voor buurtvrijwilligers.

● **We willen een veilige omgeving voor iedereen.** Sociale veiligheid voor vrouwen en meisjes is helaas niet vanzelfsprekend terwijl dit wel zo zou moeten zijn. De gemeente geeft dit bij het beheer van de openbare ruimte de hoogste prioriteit. Bijvoorbeeld, we vervangen openbare verlichting direct wanneer er een lamp stuk is. We passen innovatieve oplossingen toe: lampen die aanspringen en/of feller worden als er iemand langs komt. En, bij het beheer van de groenvoorziening zorgen we voor goede

Veiligheid (leefbaarheid)

zichtbaarheid zoals lage struiken. Ook LHBTIQ+ personen krijgen veel meer dan gemiddeld te maken met onveilige situaties op straat, op het werk of tijdens het sporten. D66 Buren pleit daarom voor gericht beleid in omgevingen waar LHBTIQ+ personen extra kwetsbaar zijn. Om te voorkomen dat kleinere (sport)verenigingen dit allemaal zelf moeten organiseren kan het opgenomen worden in het takenpakket van onze buurt- en sportcoaches.

● **We maken iedereen bewust van online (on)veiligheid**, met speciale aandacht voor ouderen en jongeren. In een steeds digitaler wordende wereld lopen ouderen een groter risico om slachtoffer te worden van phishing, online fraude en andere (digitale) oplichting. Ook jongeren zijn online doelwit van criminelen en pestkoppen. De gemeente kan mensen bewust maken van de gevaren en hoe zich hiertegen te beschermen. Ook de gemeente Buren zelf loopt informatieveiligheidsrisico's zoals de cyberaanval in 2022 heeft laten zien. D66 Buren maakt zich hard om alle lessen hieruit op te volgen en actueel te houden. We kunnen op dit gebied leren van andere gemeenten, inclusief de snelle ontwikkelingen rondom kunstmatige intelligentie (KI/AI).

Hoofdstuk 12

Lokale gemeenschap en aandacht voor de kern

Lokale gemeenschap en aandacht voor de kern

D66 Buren werkt samen mét inwoners van de gemeente vóór inwoners van de gemeente Buren. Of het nu gaat om een klein idee in de wijk of het plaatsen van een windmolen op de gemeentegrens: wij luisteren naar onze inwoners en nemen hen serieus. Ook de belangen van de zachte stem nemen we mee. Jongeren moeten een expliciete stem hebben om mee te kunnen bepalen over hun eigen toekomst. D66 Buren vindt dat de gemeente veel beter kan en moet luisteren naar haar inwoners - meteen vanaf het begin. In plaats van regisseren willen wij dat de gemeente meer gaat faciliteren. Bewonersinitiatieven laten zien wat er leeft in de kernen.

● **Participatie is cruciaal.** D66 Buren vindt dat de gemeente veel beter kan en moet luisteren naar haar inwoners. Bewonersinitiatieven laten zien wat er leeft in de kernen. Wij zetten ons in voor bewonersinitiatieven en geven hen een stem in het debat. Zo ondersteunen wij bewoners die zich inzetten om de uiterwaarden te beschermen, verschillende groepen die zich inzetten voor het behoud van het cultureel erfgoed in het stadje Buren, en bewonersinitiatieven als Beusichem Leeft en Samen Zoelen. Participatie kan en moet beter in onze gemeente; communicatie naar de inwoners toe speelt daarin een belangrijke rol.

● D66 Buren is **vóór het behoud van de dorpshuizen** in de kernen - **dorpshuizen verbeteren de leefbaarheid in de kernen**. Bezuinigen op vastgoed zou niet het uitgangspunt moeten zijn om de dorpshuizen te kunnen verzelfstandigen. Wij vinden dat de gemeente veel beter moet luisteren naar de inwoners en de dorpshuisbesturen. Tegelijkertijd moeten veel van de dorpshuizen verduurzaamd worden. Hier moeten meerjarenplannen voor gemaakt worden zodat er letterlijk en figuurlijk een duurzame overdracht kan plaatsvinden van gemeente naar dorpshuisbesturen. De gemeente blijft een belangrijke partner voor de dorpshuizen.

● **Iedere kern in de gemeente Buren heeft een eigen sfeer, cultuur en landschap.** Wij vinden dan ook dat beleid per kern gemaakt moet worden.

● **Zorg in de buurt.** We zetten in op laagdrempelige voorzieningen in de buurt waar inwoners binnen kunnen lopen voor coaching, informatie en een luisterend oor. Indien gewenst zorgen buurtteams voor ondersteuning en hulp bij zorg- en welzijnsvragen. Iedereen heeft een vaste huisarts en het liefste in de eigen kern. De gemeente zet zich in om samen met huisartsen een geschikte praktijkruimte te vinden waarbij we stimuleren dat huisartsenpraktijken gehuisvest worden met andere gezondheidsdisciplines. En met specifieke aandacht voor geestelijk welbevinden van jong en oud door praktijkondersteuners (POH-GGD).

● **Meeprofiteren.** We stimuleren energiecoöperaties voor zonnevelden, windmolens en andere technieken op plekken waar het past in ons landschap; inwoners van de gemeente Buren kunnen zo mede-eigenaar worden en meeprofiteren.

● **Maatwerk aanpak voor de lokale economie van Buren.** D66 Buren steunt beleid dat aansluit bij de specifieke behoeften van economische sectoren binnen onze gemeente. Wij ondersteunen bijvoorbeeld technologische innovatie in industrieterreinen en stimuleren duurzaam toerisme in het buitengebied. D66 Buren zorgt voor flexibele regelgeving die ruimte biedt voor lokale initiatieven. We staan voor een beweging van minder opslag en transport (laagwaardig en vervuילend) naar meer innovatieve, hoogwaardige activiteiten en duurzaam toerisme. Activiteiten die beter passen op een bedrijventerrein moeten daar ook naar toe. Dit geldt nadrukkelijk ook voor winterstallingen van toerisme.

Hoofdstuk 13

Financieel beleid (gezonde gemeente- financiën)

Financieel beleid (gezonde gemeentefinanciën)

Bij de prioritering van uitgaven staat de blik op de toekomst altijd voorop bij D66 Buren. Dit betekent dat als er gekozen moet worden, we prioriteit geven aan onderwijs, verduurzaming, sport en bewegen, cultuur en innovatie. D66 Buren streeft naar een evenwichtige begroting van de gemeente Buren. We hebben een adequate reserve om tegenvallers op te vangen, en we hebben geen overschotten of torenhoge reserves waar de gemeente mee kan beleggen. We voorkomen tekorten zodat voorzieningen verdwijnen. Hiertoe hanteren we een aantal uitgangspunten:

- **De begroting moet in evenwicht zijn**, dus niet meer uitgeven dan er binnenkomt. Als er onverhoopt een tekort is, dan streven we ernaar om de begroting zo snel als mogelijk, en als verantwoord, weer in balans te brengen.
- **Het in balans brengen van de begroting mag nooit ten koste gaan van de toekomst.** Bijvoorbeeld, onderwijs(huisvesting) mag niet het kind van de rekening worden, want goed leren begint bij een goed klaslokaal. Cultuur, sport en bewegen zijn een makkelijke prooi voor bezuinigingen. Deze wil D66 Buren ontzien, zodat huidige en volgende generaties het beste uit zichzelf kunnen halen op cultureel en sportief gebied. Ook is het maatschappelijk rendement op langere termijn van deze investeringen groot, zowel in euro's als in welzijn.
- D66 is tegen kortingen op het gemeentefonds terwijl er tegelijkertijd van gemeenten steeds meer wordt verwacht. D66 Buren vindt dat **gemeenten voldoende middelen moeten hebben om hun taken te kunnen uitvoeren**. Bij tekorten wil D66 Buren zich op gemeentelijk niveau inspannen om altijd eerst te kijken hoe de uitgaven verantwoordelijk kunnen worden verminderd voordat gegrepen wordt naar lastenverzwaringen.
- **Risicobeheersing is van groot belang.** Dit betekent reserves aanhouden voor onvoorspelbare uitgaven en een 'stress test' uitvoeren waarbij de houdbaarheid van de begroting in verschillende scenario's wordt getest. De bouw van het nieuwe gemeentehuis is met afstand het meest riskante project van de gemeente Buren. D66 Buren was geen voorstander van deze nieuwbouw maar heeft zich neergelegd bij het democratisch genomen besluit. Als er tegenvallers optreden en voortschrijdend inzicht ontstaat in de gedane aannames, zijn voor D66 Buren alle scenario's opnieuw denkbaar en bespreekbaar. We voorkomen tunnelvisie.
- Na de bezuinigingsoperatie (Zero Based Budgeting) van de gemeente Buren is het laaghangend fruit wel geplukt. En zelfs meer dan dat - denkend aan het deels afstoten van maatschappelijk erf- en vastgoed. **Mogelijke aanvullende gemeentelijke hervormingen** zijn: minder externe inhuur bij de gemeente, afschalen van gemeentelijke bezetting daar waar deze zonder logische verklaring boven de benchmark ligt, aanvullende maatregelen om grip te krijgen op de ontwikkeling van de zorgkosten, bedrijven zelf laten bijdragen aan uitgaven waar ze direct van profiteren, slimmer (her)gebruik van gemeentelijke voorzieningen en vastgoed, meer dienstverlening via internet, etc.

Financieel beleid (gezonde gemeentefinanciën)

● Om betrokkenheid van mensen bij het verdelen van gemeentelijke budgetten te vergroten is in een aantal gemeenten (Groningen (Hoogkerk), Culemborg) succesvol gewerkt met een **burgerbegroting**. Hierbij bepalen inwoners voor een deel van de begroting zelf waar de behoefte ligt in hun wijk. Dit zou ook voor Burense kernen een idee kunnen zijn, **na een grondige evaluatie van de pilots met de kernagenda's** en de leefbaarheidsbudgetten.

● **Controleerbaarheid van de begroting is cruciaal.** Een sterke positie van de (gemeentelijke) rekenkamer is van groot belang. De gemeente Buren heeft een leesbare en begrijpelijke begroting, waardoor inwoners en media kunnen meekijken en meedenken. Er is ruimte voor verbetering bij het tussentijds rapporteren.

Hoofdstuk 14

Regionale samenwerking

Regionale samenwerking

Niet alle problemen kunnen we als gemeente zelfstandig aanpakken. Daar waar het effectiever en efficiënter is, helpt het om samen te werken met buurgemeenten. Denk bijvoorbeeld aan de AVRI. Natuurlijk bestaat het risico dat bij dit soort overkoepelende organisaties de democratische controle vanuit de gemeente minder wordt en gemeenten tegen elkaar worden uitgespeeld. Daarom werken we als D66 Buren zelf ook regionaal samen met andere D66 partijen in omliggende gemeenten om van elkaar te leren en samen op te trekken waar nodig. De volgende punten hebben bijvoorbeeld baat bij een regionale aanpak:

- **Samenwerken** met buurgemeenten zoals Tiel, West-Betuwe, en Culemborg om 'hun' **onderstations** uit te breiden zodat ook in Buren de netcongestie verlicht kan worden.

- Een **regionaal klimaatberaad** geeft iedereen de kans om mee te sturen. Klimaat en energiebeleid gaat over heel veel zaken die ons raken. Het gaat over de energierekening, over de manier waarop we wonen, de manier waarop we reizen en de manier waarop we onze openbare ruimte inrichten. Daarom wil D66 Buren dat middels loting uitgekozen inwoners deelnemen aan een klimaatberaad. Daarin praten ze niet alleen mee over hoe het klimaatbeleid eruit moet komen te zien maar brengen ze ook direct advies uit aan de gemeenteraden.

- **Aanpak alcoholverslaving, drugscriminaliteit en coffeeshopbeleid.** D66 Buren erkent dat zonder regulering van drugs de strijd tegen drugscriminaliteit nooit volledig kan worden gewonnen. Wij zetten in op het reguleren van softdrugs en stellen ons als gemeente welwillend op tegenover experimenten, zoals de landelijke wietproef. Wij maken ons sterk voor een regionaal beleid dat straathandel tegengaat. Wij versterken de samenwerking met politie en andere instanties om criminele geldstromen op te sporen en aan te pakken.

- **Huiselijk geweld is een urgent probleem dat vaak verborgen blijft, maar grote gevolgen heeft voor slachtoffers, hun omgeving en de samenleving.** Vrouwen moeten zonder dreiging en geweld kunnen leven, zowel offline als online. Maar gendergerelateerd geweld komt vaker voor dan we denken, ook in onze gemeente. D66 Buren vindt het daarom belangrijk dat de gemeente een samenhangende en effectieve aanpak ontwikkelt om zulk geweld te voorkomen, signaleren en aanpakken. Vroege signalering en preventie zijn cruciaal. Dit begint met voorlichting aan scholen, zorgprofessionals en buurtteams om signalen van huiselijk geweld eerder te herkennen. Daarnaast moeten er laagdrempelige meldpunten zijn waar slachtoffers en omstanders veilig hun zorgen kunnen delen. Ook wil D66 Buren dat gemeenten zorgen voor voldoende plekken in blijf van mijn lijfhuizen en (psychische) hulp voor kinderen en partners die dit treft.

Verantwoording

Aan dit verkiezingsprogramma werkten mee (op persoonlijke titel):

Joep van Kats

Melvin Meijer

Tessa van Charldorp

Met dank aan de input van:

Het bestuur van D66 Buren

De fractie van D66 Buren

Leden van D66 Rivierenland

Inwoners van de gemeente Buren

*Dit is ons verkiezingsprogramma: de idealen en de keuzes die ons richting geven.
We laten zien wat we zien, wat we willen en wat dat concreet betekent.*

**Het kan wél
in de gemeente Buren**

The logo for the Dutch political party D66, consisting of the letters 'D66' in white on a green square background.

D66